

Preventie- en handhavingsplan middelengebruik

Gemeente Montfoort

Preventie- en handhavingsplan middelengebruik

Gemeente Montfoort

Deze nota is een uitgave van de gemeente Montfoort.
Voor meer informatie kunt u terecht op www.montfoort.nl.

Bezoekadres: Kasteelplein 5, 3417 JG Montfoort
Postadres: Postbus 41, 3417 ZG Montfoort
Telefoon: 0348-476400

© 2025 Gemeente Montfoort

Inhoud

Inleiding	4
1. Probleemstelling	6
1.1 Middelengebruik jeugd 12 - 18 jaar	6
1.2 Naleving van de leeftijdsgrens	7
1.3 Houding van ouders	8
1.4 Sociale beschikbaarheid	8
2. Ambitie en doelstellingen.....	10
2.1 Doelstellingen afname gebruik onder de 18 jaar.....	10
2.2 Doelstellingen verbeterde naleving	10
3. Aanpak	12
3.1 Regelgeving	12
3.2 Toezicht en handhaving	13
3.3 Preventie: educatie, communicatie en bewustwording	14
3.4 Verbinding preventie en handhaving.....	15
3.5 Vervolgstappen/uitvoering.....	17
Bronnen	18

Inleiding

Voor u ligt het Preventie- en handavingsplan Middelengebruik. Met dit plan geeft de gemeente Montfoort invulling aan haar wettelijke taak in de uitvoering van de Alcoholwet (artikel 43a). Het doel van de wet is alcohol gerelateerde schade, zowel op individueel als maatschappelijk niveau, te beperken en de volksgezondheid te beschermen. In de wet worden onder meer regels gesteld aan de verkoop, de beschikbaarheid en de verstrekking van alcohol. Een van de verplichtingen die deze wet oplegt is het opstellen van een preventie- en handavingsplan, met name gericht op het terugdringen van alcoholgebruik onder jongeren.

Voor drugs- en tabaksgebruik geldt ook dat het schadelijke effecten kan hebben op de gezondheid en veiligheid van onze jeugd. Daarom is dit Preventie- en Handavingsplan gericht op middelengebruik in de breedte: alcohol, tabak, soft- en harddrugs. De focus ligt echter vooral op het terugdringen van alcoholgebruik.

Ontwikkeling nationaal beleid

In het afgelopen jaar heeft de gemeente Montfoort een reeks beleidsontwikkelingen doorgemaakt, mede aangewakkerd door nationale wetgeving en initiatieven zoals het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA). Begin 2023 is dit door gemeenten, GGD GHOR Nederland, de landelijke overheid en zorgverzekeraars afgesloten. Het GALA zet in op een gezonde generatie in 2040, waarbij het tegengaan van gezondheidsachterstanden één van de belangrijkste speerpunten is. In het akkoord zijn afspraken gemaakt om slim samen te werken aan een gerichte lokale en regionale aanpak van preventie, gezondheid en een sterke sociale basis (Rijksoverheid, 2023). Ook werkt de Rijksoverheid sinds 2018 in het Preventieakkoord samen met maatschappelijke organisaties om Nederlanders gezonder te maken. De doelen in het akkoord richten zich op het jaar 2040: een rookvrije generatie; minder overgewicht (van 50% naar 38% van de volwassenen); minder overmatig alcoholgebruik (van 8,9% naar 5%) (Rijksoverheid, 2018). Daarnaast is op 1 juli 2021 de Alcoholwet in werking getreden. De Alcoholwet is het belangrijkste kader voor het lokale alcoholbeleid en verplicht gemeenten om elke vier jaar een Preventie- en handavingsplan alcohol op te stellen. Dit plan bevat de hoofdpunten van het beleid voor de preventie van alcoholgebruik (met name onder jongeren) en de handhaving van de Alcoholwet en dient gelijk te lopen met de gemeentelijke nota gezondheidsbeleid. Deze veranderingen hebben de noodzaak benadrukt om lokaal beleid te herzien en waar nodig aan te passen, met als doel een gezonde levensstijl te bevorderen en het gebruik van schadelijke middelen tegen te gaan.

Ontwikkeling lokaal beleid

In 2023 heeft de gemeente Montfoort verschillende beleidsdocumenten opgesteld die kaders en richting geven aan de uitvoering van een sterk lokaal sociaal domein van Montfoort. In het Integraal beleidsplan Sociaal Domein 2023-2026 wordt de koers binnen het sociaal domein aangegeven. Aansluitend op dit plan zijn in 2023 ook het Vitaliteitakkoord III (gemeente Montfoort, 2023c) en de Nota Gezondheidsbeleid 2023-2026 (gemeente Montfoort, 2023b) opgesteld. Het Vitaliteitsakkoord III is een akkoord van alle betrokken organisaties en gaat over sport, bewegen en preventie van middelengebruik. Het Vitaliteitsakkoord van Montfoort bestaat uit een Sportakkoord en een Preventieakkoord. In het Gezondheidsbeleid 2023-2026 wordt de gemeentelijke taak voor het beschermen, bewaken en bevorderen van gezondheid verder uitgewerkt. Op het gebied van toezicht en handhaving is het Integraal Veiligheidsplan 2023-2026 leidend. Dit plan bevat ambities en doelstellingen waarmee de gemeente regie voert op veiligheid (gemeente Montfoort, 2023d). Ook wordt de connectie gemaakt met

preventie en weerbaarheid van de jeugd. Het vorige preventie- en handavingsplan gemeente Montfoort liep formeel van 2014 -2017. Na 2017 zijn (tot aan de coronaperiode) jaarlijks uitvoeringsplannen vastgesteld.

Ambities en doelstellingen

Verantwoord gebruik is cruciaal voor een gezonde levensstijl, en gezien de risico's urgent. De gemeente Montfoort heeft mede daarom verschillende beleidsdoelstellingen en ambities opgesteld in verschillende beleidsplannen. Hieronder worden de belangrijkste doelstellingen benoemd die te maken hebben met het verminderen van middelengebruik.

Tabel 1: Gemeentelijke doelstellingen m.b.t. middelengebruik.

Beleidsplan Sociaal Domein	Vitaliteitsakkoord III	Gezondheidsbeleid 2023-2026	Integraal Veiligheidsplan 2023-2026
1. Versterken veerkracht 2. Bevorderen gezonde leefstijl 3. Versterken mentale gezondheid	1. Matigen alcoholgebruik en stimuleren gezond gewicht inwoners 2. Jongeren stimuleren tot een gezonde leefstijl	1. Minder jongeren drinken alcohol 2. Meer jongeren voelen zich voldoende weerbaar 3. Minder volwassenen roken	1. Voorkomen door ontmoedigen en handhaven van drugs- en alcoholgebruik onder de 18.

Bron: Gemeente Montfoort, 2023a; 2023b; 2023c; 2023d.

Dit plan is mede tot stand gekomen naar aanleiding van de uitkomst van de meest recente GGD Gezondheidsmonitoren. Hieruit blijkt dat het middelengebruik (lees alcohol, tabak en drugs) in de gemeente Montfoort hoger ligt dan het regionaal gemiddelde. De voornaamste reden is dat het gebruik van alcohol en tabak als onderdeel van de Montfoortse cultuur wordt beschouwd en dat jongeren dit vanuit huis, de verenigingen en hun vrienden meekrijgen (Waterman, 2024).

Praktijkobservaties wijzen op een structureel probleem dat niet met één maatregel is op te lossen. Volgens de participatie voor de totstandkoming van dit plan is er brede maatschappelijke bereidheid is om alcoholgebruik onder jongeren aan te pakken. Tegelijk is er behoefte aan een integrale aanpak waarin ouders, scholen, verenigingen, horeca en overheid gezamenlijk verantwoordelijkheid nemen. Alleen dan kan er effectief worden gewerkt aan het terugdringen van alcoholgebruik onder jongeren.

Dit plan vraagt inzet van alle inwoners en betrokkenen in Montfoort. De focus ligt op het terugdringen van alcoholgebruik onder minderjarigen. Bij jongeren zijn de risico's van alcoholgebruik namelijk groter dan bij volwassenen. Niet alleen zijn de acute gevolgen voor hen vaak ernstiger, maar ook heeft drinken op jonge leeftijd gevolgen op de lange termijn. Bovendien tonen de GGD-cijfers aan dat het (overmatig) alcoholgebruik onder jongeren in Montfoort aanzienlijk hoger is in vergelijking met landelijke en regionale cijfers. Daarom ligt de nadruk in dit plan op het tegen gaan van alcoholgebruik bij minderjarigen.

1. Probleemstelling

Dit hoofdstuk beschrijft de stand van zaken met betrekking tot middelengebruik onder jongeren in Montfoort. De gezondheidsmonitor jeugd van de GGD brengt de cijfers over het alcoholgebruik, rookgedrag en drugsgebruik van jongeren tussen de 12 en 18 jaar in de gemeente in kaart. De digitale vragenlijst wordt ingevuld door leerlingen in de tweede en vierde klas van het regulier voortgezet onderwijs. Deze resultaten worden hieronder toegelicht.

1.1 Middelengebruik jeugd 12 - 18 jaar

Alcoholgebruik

In de Gezondheidsmonitor jeugd (2023) is alcoholgebruik onder jongeren tussen de 12 - 18 jaar in kaart gebracht. Er is gevraagd of een jongere ooit alcohol heeft gedronken, ooit aangeschoten of dronken is geweest of de laatste vier weken heeft gedaan aan binge-drinken (vijf of meer drankjes per gelegenheid). Aan de hand van onderstaande tabel kan er geconcludeerd worden dat alcoholgebruik onder jongeren tussen 12 - 18 jaar een punt van aandacht is. Jongeren onder de 18 jaar hebben vaak alcohol gedronken, zijn aangeschoten of dronken geweest en deden aan binge-drinken. In de Gezondheidsmonitor jeugd (GGD, 2023) scoort Montfoort op veel punten omtrent middelengebruik hoger dan het landelijk en regionaal gemiddelde, met uitschieters ten aanzien van regelmatig- en binge-drinken.

	Gemeentelijk	Regionaal	Landelijk
Ooit alcohol gedronken een heel glas of meer	34,1%	24,5%	29,9%
Ooit aangeschoten of dronken geweest	27,3%	22,1%	25,4%
Gedronken in de laatste 4 weken	32,8%	23,4%	27,3%
Binge-drinken (laatste 4 weken)	22,8%	15,4%	18,2%

Tabel 2: Percentage jongeren tussen 12 – 18 jaar dat alcohol gebruikt uit de Gezondheidsmonitor jeugd 2023 (GGD & RIVM, 2023)

Niet alleen jeugd onder de 18 drinkt meer in de gemeente Montfoort dan elders, ook bij jongvolwassenen (16 - 25 jarigen) zijn de verschillen significant. Zo wordt in Montfoort 36% van de jongvolwassenen geclassificeerd als zware drinker, tegenover 19% in de regio. Het percentage niet-drinkers ligt in Montfoort op 24% tegenover 44% in de regio (GGD & RIVM, 2024).

Drugsgebruik

De Gezondheidsmonitor jeugd (2023) geeft inzicht in het gebruik van cannabis. Tabel 2 laat de resultaten zien in de gemeente Montfoort, de regio Utrecht en het landelijke gemiddelde. Opmerkelijk is dat bij drugsgebruik ook de lokale cijfers hoger zijn dan de landelijke cijfers en die van de regio Utrecht. Cijfers over het gebruik van harddrugs zijn niet bekend onder de jongeren tussen 12 en 18 jaar.

	Gemeentelijk	Regionaal	Landelijk
Ooit cannabis gebruikt	9,8%	8,4%	9,1%
Cannabis gebruikt (laatste 4 weken)	7,0%	5,2%	5%

Tabel 3: Percentage jongeren tussen 12 - 18 jaar dat drugs gebruikt uit de Gezondheidsmonitor jeugd, 2023 (GGD & RIVM, 2023)

Tabaksgebruik

Naast dat het alcohol en drugs gebruik in kaart is gebracht onder de jongeren tussen 12 en 18 jaar, is ook het tabaksgebruik in kaart gebracht. De cijfers laten zien dat tabaksgebruik onder

jongeren tussen 12 en 18 jaar in Montfoort hoger ligt dan het regionale gemiddelde. Met uitzondering van de jongeren die wekelijks roken. Dit ligt lager dan het landelijk gemiddelde.

	Gemeentelijk	Regionaal	Landelijk
Ooit gerookt: hele sigaret of meer	13,8%	10,6%	11,9%
Rookt wekelijks	6,4%	5,8%	11,9%
E-sigaret (vapen): ooit gebruikt	27,5%	25,9%	30%
E-sigaret (vapen): wekelijks	9,4%	7,9%	9,1%

Tabel 3: Percentage jongeren tussen 12 - 18 jaar dat drugs gebruikt uit de Gezondheidsmonitor jeugd, 2023 (GGD & RIVM, 2023)

Algemeen

Over het algemeen vertonen de cijfers van middelengebruik onder 12 - 18-jarigen in Montfoort verschillen ten opzichte van het regionale en landelijke gemiddelde, vooral op het gebied van recent alcoholgebruik en binge-drinken scoort Montfoort significant hoger. Het gebruik van softdrugs en tabak ligt over het algemeen ook hoger. Er zijn geen cijfers over het gebruik van harddrugs bekend.

1.2 Naleving van de leeftijdsgrens

Over de lokale situatie van de naleving van de leeftijdsgrens bij alcoholverkoop door (commerciële) alcoholverstrekkers zijn geen cijfers beschikbaar. De afgelopen jaren zijn er (deels in verband met de Coronaperiode) geen controles geweest.

Een relevante indicator op dit gebied kan de locatie zijn waar jongeren drinken, zoals weergegeven in de meest recente cijfers van de Gezondheidsmonitor Jeugd 2023 van de GGD (zie tabel 3 voor de percentages van de jongeren die minimaal een heel glas alcohol drinken). Van de ondervraagde jongeren geeft het grootste gedeelte aan bij vrienden (83%) of thuis (41%) te drinken. Ook drinkt een aanzienlijk deel van de jongeren tijdens bijvoorbeeld festivals (37%) en in bijvoorbeeld een café (32%). Opvallend is dat op deze plekken, samen met de kantine van een sportvereniging aanzienlijk meer gedronken wordt door minderjarigen in Montfoort dan in de regio.

Als je drinkt, waar is dit meestal?	Montfoort	Regio Utrecht
Thuis	41%	37%
Bij vrienden of vriendinnen	83%	74 %
In cafe, disco/club, snackbar, restaurant of terras	32%	24%
Kermis, zomerfeest of tentfeest	19%	16%
Bij een concert of festival	37%	24%
In de kantine bij een vereniging	18%	8%
Op straat, het park of andere plek buiten	13%	13%
In een keet jeugdhonk of schuur	19%	19%

Tabel 4: Locaties waar jongeren drinken (GGD & RIVM, 2023)

Begin 2024 heeft Bureau Objectief een mystery guest-actie uitgevoerd waarbij de verschillende drank- en horeca vergunninghouders zijn gecontroleerd op de ID-vraag. Het aantal alcohol-verstrekkers dat geen ID-vraag heeft gesteld kan een indicatie geven van de naleving van het verbod om alcohol te verstrekken aan 18-minners. Echter het is wel belangrijk te vermelden dat deze actie gericht is geweest op de ID-vraag en niet op de naleving van de leeftijdsgrens. Jeugdketen zijn niet meegenomen bij deze opdracht. Dit is een plek waarvan we weten dat jongeren er vaak alcohol nuttigen. De resultaten uit de tabel hieronder laten zien dat bij de sportkantines en horecagelegenheden de ID-naleving laag is.

Tabel 5: Resultaten NIXzonderID actie Montfoort 2024.

Type verkoopkanaal	Aantal bezoeken	Aantal keer ID gevraagd	Percentage ID vraag
Sportkantine	5	0	0%
Horeca	4	0	0%
Cafetaria	3	2	66,7%
Slijterij	1	0	0%
Supermarkt	3	3	100%

Bron: gemeente Montfoort (2024).

1.3 Houding van ouders

Ouders zijn cruciaal bij de opvoeding, inclusief het omgaan met alcohol en drugs. Ze hebben ook na het 18e jaar nog aanzienlijke invloed op het gedrag van hun kinderen. Kinderen van ouders die duidelijke regels stellen beginnen later met drinken, drinken minder en hebben minder vaak vrienden die veel drinken. Een sterke ouder-kind band en een opvoedstijl met betrokkenheid, emotionele steun, duidelijke grenzen en open communicatie zijn beschermend. Het voorbeeldgedrag van ouders is ook erg belangrijk. Onderzoek toont aan dat kinderen van ouders die drinken positievere verwachtingen hebben over alcohol, wat de kans vergroot dat ze gaan drinken en meer gaan drinken tijdens hun adolescentie (Smit et al., 2020).

Op lokaal niveau is bekend uit de Gezondheidsmonitor Jeugd (2023) dat van 50% van de jongeren die ooit een glas alcohol hebben gedronken (waarvan 34,1% lokaal), ouders het alcoholgebruik goed keuren. In vergelijking hiermee keurt in de bredere regio slechts 30% van de ouders het alcoholgebruik van hun kinderen goed. Uit participatie blijkt dat er in Montfoort bij veel ouders sprake is van onvoldoende toezicht of duidelijke grenzen.

1.4 Sociale beschikbaarheid

Alcohol

Uit gehouden gesprekken met verschillende sleutelfiguren die bij dit thema zijn betrokken, blijkt dat een groot deel van de jongeren in hun sociale omgeving aan alcohol komt. Denk aan thuis, in het café, of op de vereniging. Wederverstrekking (waarbij iemand van 18+ in de publieke ruimte alcohol koopt om door te geven aan iemand van 18-) speelt hier een grote rol. In Montfoort heerst er een accepterende houding tegenover het drinken van alcohol onder de 18 (Waterman, 2024).

Veel ouders in Montfoort verstrekken zelf alcohol aan hun kinderen, vaak met de gedachte dat het beter is als jongeren leren drinken onder toezicht (hoewel onderzoek uitwijst dat dit er juist voor zorgt dat ze eerder en meer gaan drinken). Dit draagt bij aan een cultuur waarin het normaal is om onder de 18 jaar te drinken. Zowel in sportkantines als tijdens huisfeesten en in zuipketen, krijgen jongeren regelmatig alcohol aangeboden door oudere vrienden of familieleden.

De drankcultuur in Montfoort kenmerkt zich door een Bourgondische levensstijl waarbij gezelligheid en samenzijn vaak gepaard gaan met alcoholconsumptie. Dit zien we ook terug tijdens evenementen zoals carnaval en tentfeesten, waar jongeren vaak al op jonge leeftijd dronken zijn.

Drugs

Ondanks het feit dat drugs minder sociaal geaccepteerd zijn dan alcohol, zijn er toch lokale signalen dat er ook sprake is van drugsgebruik in de verschillende omgevingen van jongeren. Uit gesprekken met sleutelfiguren in Montfoort blijkt dat drugsgebruik, hoewel minder zichtbaar, wel degelijk een rol speelt binnen de gemeenschap en vaak gepaard gaat met multi-problematiek. Hoewel het drugsgebruik minder sociaal geaccepteerd is dan alcohol, is het essentieel om deze problematiek beter in kaart te brengen. Er is een duidelijk signaal vanuit

de gemeenschap en professionals dat drugsgebruik onder jongeren toeneemt en dat de sociale drempel om drugs te gebruiken steeds lager wordt (Waterman, 2024).

De verborgen aard van drugsgebruik maakt het echter moeilijk om de omvang van het gebruik en de bijkomende problematiek goed in kaart te brengen. Drugsgebruik vindt vaak plaats achter gesloten deuren, wat leidt tot onderrapportage en een gebrek aan zichtbaarheid in de openbare ruimte. Dit zorgt ervoor dat het lastig is om een volledig beeld te krijgen van hoeveel jongeren daadwerkelijk drugs gebruiken en welke specifieke problemen dit met zich meebrengt.

2. Ambitie en doelstellingen

De gemeente streeft ernaar dat haar jonge inwoners gezond, veilig en kansrijk kunnen opgroeien. Een sociale en fysieke omgeving die uitnodigt en stimuleert tot het gewenste gedrag is ondersteunend aan deze ambitie. Middelengebruik hoort daar niet bij, in elk geval niet tot het 18e jaar.

Gezien de lokale situatie (zie hoofdstuk 2) en de grote culturele acceptatie van alcoholgebruik is voor nu de keuze gemaakt om prioriteit te geven aan het verminderen van alcoholgebruik onder jongeren tussen 12-18 jaar. Daarom zetten wij in op een adequate naleving van de Alcoholwet, het versterken van de sociale omgeving rondom jongeren en het faciliteren van een fysieke omgeving die gezond gedrag stimuleert.

2.1 Doelstellingen afname gebruik onder de 18 jaar

Artikel 43a van de Alcoholwet schrijft voor dat een preventie- en handhavingsplan moet aangeven wat de doelstellingen van het beleid zijn. Geformuleerde doelstellingen sluiten aan bij de ambitie en doelstellingen uit ander beleid en bepalen onze stip op de horizon en de effecten die we na verloop van tijd willen zien. Voor de monitoring van deze doelen worden de gegevens van de Gezondheidsmonitor gebruikt, omdat hier elke vier jaar nieuwe data uit beschikbaar is. De gemeente kan helaas niet alles tegelijk doen. Kijkend naar de lokale situatie en probleemanalyse die in de hoofdstukken hiervoor is beschreven, en waar de grootste gezondheidswinst te behalen valt, is het hoofddoel als volgt:

***“We dragen bij aan een gezondere leefstijl van jongeren,
met een focus op een vermindering van alcoholgebruik onder jongeren”***

Deze algemene beleidsdoelstelling concretiseren wij op basis van de probleemanalyse, met aandacht voor gebruik onder jongeren en voor de setting waarin jongeren drinken. De verschillende subdoelen zijn:

- *Minder jongeren onder 18 hebben ooit alcohol gedronken.*
 - Situatie 2023: 34,1% van de jongeren hebben ooit alcohol gedronken (een heel glas of meer).
 - Doelstelling 2027: het percentage van de jongeren die ooit alcohol hebben gedronken (een heel glas of meer) is lager dan in 2023.
- *Minder jongeren onder de 18 jaar doen aan binge-drinken.*
 - Situatie 2023: 22,8% van de jongeren doet aan binge-drinken.
 - Doelstelling 2027: het percentage van de jongeren die binge-drinkt is lager dan in 2023.
- *Ouders/verzorgers zijn zich bewust van de risico's van alcohol en keuren het gebruik van alcohol door hun kinderen af.*
 - Situatie 2023: 50% van de jongeren die ooit een glas alcohol hebben gedronken krijgen goedkeuring van hun ouders voor het alcoholgebruik.
 - Doelstelling 2027: het percentage jongeren dat goedkeuring krijgt van hun ouders is lager dan in 2023.

2.2 Doelstellingen verbeterde naleving

Ook de doelstellingen met betrekking tot de naleving van de leeftijdsgrens zijn afgeleid van de probleemanalyse. Hoewel de gemeente niet over data beschikt die gedetailleerd inzicht geeft in de naleving van de van de Alcoholwet (nalevingsonderzoek), is wel af te lezen uit de cijfers

van de GGD Gezondheidsmonitor Jeugd (GGD & RIVM, 2023) dat de jongeren in Montfoort zowel in sociale settings als in de fysieke setting aan alcohol komen. We formuleren de volgende doelstelling:

- *Correcte naleving van de wettelijke leeftijdsgrens met betrekking tot de verkoop van alcohol.*
 - Situatie 2024: We hebben geen duidelijk beeld van naleving van de Alcoholwet.
 - Situatie in 2025: Om de handhaving van de Alcoholwet gericht in te zetten, willen we (vermoedens ontkrachten of bevestigen en daarmee) een beter beeld krijgen van de naleving van de wet. Hiervoor is meer onderzoek nodig. Dit laten we uitvoeren.
 - Situatie in 2026 en verder: Op basis van het onderzoek dat in 2025 wordt uitgevoerd, worden, samen met alcoholverstrekkers, doelstellingen voor de verbeterde naleving voor 2026 en verder bepaald.

Op basis van de lokale context en beschikbare lokale cijfers zien wij hiernaast de volgende uitdagingen en toekomstige doelstellingen:

- *Wederverstrekking: afname wederverstrekking van alcohol aan minderjarigen.*
- *Normen en cultuur: er is minder acceptatie van het gebruik van alcohol onder jongeren door ouders.*
- *Afname in het tabaksgebruik onder jongeren (roken en vaperen).*
- *Minder jongeren gebruiken hard- en softdrugs.*

3. Aanpak

Dit plan is een preventie- én handavingsplan. Dat impliceert dat verschillende afdelingen binnen de gemeente, met de inzet van verschillende type maatregelen, aan zet zijn. Regelgeving, educatie en handhaving gaan hand in hand en zijn allemaal onderdeel van preventie. Beleidsmakers bouwen aan draagvlak onder lokale partners en stimuleren samenwerking tussen partijen in alle stappen van de beleidscyclus (monitoring, terugkoppeling en dialoog, beleidsvorming, uitvoering).

Hieronder worden verschillende aanpakken en interventies weergegeven die wij (zullen) gebruiken om de doelstellingen te realiseren op het gebied van regelgeving, toezicht en handhaving en educatie. Een bijdrage van veel partijen in de Montfoortse gemeenschap is nodig: denk aan scholen, (sport)verenigingen, ouders en ondernemers. Daarom vinden we het als gemeente belangrijk met deze partijen in contact te blijven omtrent dit onderwerp. Gezamenlijk zetten we in op een gezonde bevolking, zonder drugsgebruik, roken en alcoholgebruik onder de 18 jaar (en met verantwoorde alcoholverstrekking aan en verantwoord alcoholgebruik door jongvolwassenen).

3.1 Regelgeving

Een groot deel van de regelgeving op het gebied van alcohol is vastgelegd in de Alcoholwet. Zo legt de Alcoholwet regels op die de beschikbaarheid van alcohol beperken. Je kunt bijvoorbeeld geen alcohol kopen als je jonger bent dan 18 jaar. Ook is het niet toegestaan om dronken personen in een café of winkel toe te laten. De wet verbiedt ook bepaalde prijsacties in winkels die alcohol goedkoop maken.

De Alcoholwet kent ook een aantal verordenende bevoegdheden, zo heeft de burgemeester aanvullende mogelijkheden om de beschikbaarheid van alcohol te beperken. Montfoort heeft op verschillende onderdelen invulling gegeven aan deze bevoegdheden of in verschillende beleidsdocumenten regelgeving vastgelegd, onder andere in de:

- Algemene Plaatselijke verordening (o.a. artikel 2:48 lid 1 en artikel 2:74a ten aanzien van openlijk drank- en drugsgebruik).
- De Drank- en Horecaverordening gemeente Montfoort 2013 (regelgeving voor paracommercie (schenktijden) en alcoholmatiging, o.a. verbod happy hours).
- Het Evenementenbeleid Montfoort 2018-2024 (regelgeving ten aanzien van alcoholverstrekking bij evenementen, bijvoorbeeld leeftijdscontrole bij toegang evenement, NiX18 aanduidingen bij verkooppunten etc.).

De Drank- en Horecaverordening en het Evenementenbeleid worden op dit moment geactualiseerd.

Onderzoeken mogelijkheden voor preventie in nieuw beleid

We zijn ons ervan bewust dat er ruimte is voor de preventie van middelengebruik in verschillende beleidsstukken en lokale regelgeving. Bij de totstandkoming van nieuw beleid krijgt de preventie van middelengebruik onder jongeren de komende jaren meer prioriteit en wordt deze waar mogelijk opgenomen in de nieuwe beleidsstukken. Denk hierbij aan het evenementenbeleid, vergunningenbeleid en subsidiebeleid. Zo kan bijvoorbeeld bij het verlenen van vergunningen zoveel mogelijk rekening worden gehouden met het bevorderen van de preventie van middelengebruik onder minderjarigen. Voorbeelden hiervan zijn het verplicht stellen van een bandjessysteem bij evenementen of het weigeren van een ontheffing

van art. 35 bij evenementen gericht op jongeren. Hiervoor vindt afstemming plaats met de betreffende betrokken partijen, zoals evenementenorganisatoren.

3.2 Toezicht en handhaving

De Alcoholwet heeft zowel een gezondheidskant als een openbare orde en veiligheidskant. Het doel van de gemeente is om, door middel van naleving van de wet, bij te dragen aan het voorkomen van gezondheidsschade en verstoringen van de openbare orde. Sinds 1 januari 2013 is de gemeente verantwoordelijk voor het toezicht op de naleving van de wet en heeft zij daarmee een belangrijk instrument in handen. Het is belangrijk dat we de komende jaren een duidelijk beeld krijgen van de naleving van de Alcoholwet, zodat handhaving gericht ingezet kan worden.

Handhavingsprioriteiten

De focus van het toezicht ligt in Montfoort de komende jaren op de leeftijdsgrens. Dit betreft de volgende bepalingen uit de Alcoholwet:

- Artikel 20, lid 1. Oftewel het bedrijfsmatig of anders dan om niet verstrekken van alcoholhoudende drank aan een persoon van wie niet is vastgesteld dat deze de leeftijd van 18 jaar heeft bereikt. Eveneens wordt begrepen het verstrekken van alcoholhoudende drank aan een persoon van 18 jaar of ouder, welke kennelijk bestemd is voor een persoon van wie de leeftijd niet is vastgesteld.
- Artikel 45 Alcoholwet. Het verbod op het aanwezig hebben van alcohol onder de 18 jaar op voor publiek toegankelijke plaatsen.
- Artikel 45a, lid 1 Alcoholwet. Het verbod voor volwassenen om op publiek toegankelijke plaatsen anders dan bedrijfsmatig alcohol te verstrekken aan een persoon die de leeftijd van 18 jaar nog niet heeft bereikt, ook bekend als wederverstrekking.

Risico gestuurd toezicht en toezichtcapaciteit

Zoals in paragraaf 3.3 aangegeven, is er geen concreet en actueel beeld van de naleving NIX18 bij de verschillende types alcoholverstrekkers (supermarkten, slijterijen, horeca, paracommercie etc.) in Montfoort. Dit beeld zal eerst helder moeten zijn om toezicht risico gestuurd in te zetten.

Om een helderder beeld te krijgen wordt in 2025 nalevingsonderzoek uitgevoerd. Een nalevingsonderzoek dat niet alleen inzicht geeft in welk type verkoper de regelgeving het beste naleeft, maar ook inzicht geeft in waar in het proces (wel of geen ID vragen?, wel of geen hulpmiddelen gebruiken om de juiste leeftijd te berekenen?, wel of niet verkopen van alcohol aan 18-minners) het goed of fout gaat. Op basis van dit nalevingsonderzoek worden daarna gesprekken met alcoholverstrekkers gevoerd en worden doelstellingen per type verstrekker geformuleerd. In overleg met verstrekkers wordt gekeken wat er nodig is om een betere naleving van het verbod NIX18 gezamenlijk te realiseren.

Toezicht en handhaving op de naleving NIX18 kan, als duidelijk is welk type verstrekker het slechtste naleeft, gericht worden ingezet. Hierbij worden mystery quests ingezet. Effectieve inzet is afhankelijk van de beschikbare capaciteit van BOA's en mystery guests.

3.3 Preventie: educatie, communicatie en bewustwording

In de omgeving van jongeren en jongvolwassenen staan drie doelgroepen centraal die invloed hebben op het alcohol gebruik:

- Alcoholvertrekkers
- Ouders
- Scholen

In de afgelopen jaren heeft de gemeente Montfoort al een aantal activiteiten op touw gezet. Deze activiteiten willen wij de komende jaren voortzetten. Dit doen we vanuit de gedachte dat het hier gaat om een cultuurverandering. Deze kost tijd. De kracht zit hem in de herhaling van de boodschap en dus in de herhaling van de activiteiten die bedoeld zijn om deze boodschap bij de jongeren en hun omgeving te brengen. Concreet gaan wij de komende jaren verder of beginnen we met de hierna genoemde activiteiten.

Communicatie richting alcoholverstrekkers

Verstrekkers van alcohol zijn verantwoordelijk voor de naleving van de Alcoholwet en aanvullende lokale regelgeving. Van hen wordt verwacht dat ze de leeftijdsgrens van de verstrekking van alcohol kennen en naleven, evenals het verbod op doorschenken, het verbod op wederverstrekking en het toelaten van personen in kennelijke staat van dronkenschap in de onderneming, vereniging of het evenement. Verschillende type professionals zijn hierbij betrokken: denk bijvoorbeeld aan bedrijfsleiders, filiaalmanagers, barpersoneel en vrijwilligers of portiers.

Inzetten van gastheergesprekken

Een van de maatregelen die we willen inzetten ten behoeve van preventie en handhaving van alcoholgebruik is het houden van gastheergesprekken. Een gastheergesprek is een gesprek tussen de gemeente en een exploitant van een horecabedrijf of winkel (of bijvoorbeeld sportkantine) waarin de regels op gebied van alcoholregelgeving worden doorgenomen. Het is een open gesprek waarin het horecabedrijf of de winkel ook kan bespreken tegen welke uitdagingen ze in de praktijk aanloopt. De gemeente kijkt waar zij zou kunnen ondersteunen. Het doel van deze beleidsmaatregel is dan ook om regelgeving te verduidelijken, naleving te verbeteren, partnerschappen te versterken, uitdagingen aan te pakken, educatieve ondersteuning te bieden en feedback te verzamelen voor beleidsverbetering.

Inzetten van nalevingscommunicatie

Nalevingscommunicatie omvat alle vormen van communicatie (media, persoonlijk, internet ect.) die is gericht op het stimuleren van de naleving. Wij zetten deze vorm van communicatie in, om bewustwording en gedragsverandering te bewerkstelligen bij de doelgroep. Waar mogelijk richten we ons op persoonlijke communicatie met de alcoholvertrekkers. Dit doen we in de vorm van gastheergesprekken.

Mogelijk inzetten van trainingen

Wij richten ons op het vergroten van het bewustzijn van de verantwoordelijkheid bij alcoholverstrekkers en op educatie met betrekking tot handelingsperspectieven, zelfs wanneer er weerstand is bij de klant. Om alcoholverstrekkers duidelijke richtlijnen te geven voor verantwoord alcohol schenken, kunnen er trainingen worden aangeboden, zoals de e-learnings Voor Elkaar over verantwoord alcohol verkopen en de face-to-face IVA (Instructie Verantwoord Alcoholgebruik) training voor barvrijwilligers. Voor deze training wordt een

regionale trainer ingezet, bijvoorbeeld van een regionale instelling voor verslavingszorg. Tijdens nalevingsgesprekken kan er draagvlak voor deze trainingen worden gemeten en waar mogelijk worden gerealiseerd.

Deelnemen aan landelijke campagnes

Draagvlak voor (handhaving van) alcoholbeleid is niet vanzelfsprekend onder burgers, ondernemers en andere professionals. Het draagvlak kan groeien als er meer begrip is voor de regels die er zijn rond verkoop en gebruik van alcohol. Dat vraagt kennis over alcohol en over de gevolgen van alcoholmisbruik bij het publiek. Publiekscampagnes lenen zich goed voor het vergroten van kennis en het ondersteunen van de norm dat alcohol er niet vanzelfsprekend bij hoort. We sluiten aan op landelijke campagnes in het kader van NIX18.

De focus van dit plan ligt op het terugdringen van alcoholgebruik onder 18-minners. Maar uiteraard blijven we ook inzetten op rookvrije plekken. Zo zijn er nu rookvrije speeltuinen, schoolpleinen en sportaccommodaties. Deze worden aangegeven met de materialen van de campagne Rookvrije Generatie. Daarnaast kan er aansluiting gevonden worden op campagnes als Stoptober, Ik Pas en Zien Drinken Doet Drinken. De gemeente gaat hierover in overleg met samenwerkingspartners.

Werken aan bewustwording jeugd

De school is een belangrijke pedagogische omgeving voor jongeren. Daarom zijn wij in het verleden samen met onze partners en in overleg met het onderwijs bijvoorbeeld gestart met het geven van theatervoorstellingen gericht op voorlichting. We proberen voor de lange termijn structureel voorlichtingsmogelijkheden te organiseren in samenwerking met scholen en andere maatschappelijke- en onderwijsinstellingen. Waar mogelijk zetten we in op veerkracht, mentale weerbaarheid en de invloed van groepsdruk in relatie tot met middelengebruik. Mentaal weerbare jongeren zijn in staat om gezonde keuzes te maken wat betreft hun leefstijl. Zij beschikken over de vaardigheden om verleidingen uit het dagelijkse leven (zoals het nuttigen van alcohol, het gebruik van drugs en roken) te weerstaan.

Werken aan bewustwording ouders

Ouders onderschatten systematisch hoeveel hun kinderen drinken. Naast het stellen van regels zijn andere beschermende factoren belangrijk: voorbeeldgedrag, een goede band tussen ouder en kind en een autoritatieve opvoedstijl. Een autoritatieve opvoeding is een opvoedingsstijl die zowel betrokken, begripvol en acceptierend als controlerend, veeleisend en gezaghebbend is tegenover het kind. Deze stijl van opvoeden stelt redelijke grenzen, geeft uitleg, toont begrip en doet al deze dingen met gezag. Een slechte ouder-kind relatie en psychische problematiek of middelengebruik van de ouders zijn risicofactoren. We gaan op verschillende momenten voor de ouders voorlichtingsbijeenkomsten organiseren. Zo kunnen we ouders informeren en voorbereiden op de verleidingen waar de jongeren mee te maken kunnen krijgen tijdens hun pubertijd. Het doel is om ouders handvaten te bieden om in gesprek te gaan met hun kind(eren) over alcohol en middelengebruik en het probleembesef te vergroten.

3.4 Verbinding preventie en handhaving

Om het effect van afzonderlijke handhaving- of preventieve interventies te versterken, worden deze zoveel mogelijk in samenhang ingezet. In onderstaande matrix worden de maatregelen aangegeven die de gemeente kan inzetten om aan haar doelstellingen te werken. Indien de gemeente kiest voor het inzetten van educatie of toezicht en handhaving, zijn onderstaande maatregelen afhankelijk van de beschikbare capaciteit en prioritering. De maatregelenmatrix

dient als een strategisch instrument om preventieve en handhavende maatregelen te organiseren en te coördineren. Het biedt een overzicht van de noodzakelijke acties, de verantwoordelijke partijen, en de benodigde middelen om deze acties uit te voeren. Hierdoor kunnen we beter inspelen op specifieke risico's en uitdagingen binnen onze gemeenschap.

Maatregelenmatrix

	Educatie	Toezicht en Handhaving	Regelgeving	Integrale aanpak
Detailhandel	- N.a.v. nalevingsonderzoek in gesprek over Alcoholwet en alcoholregels - Nalevingscommunicatie - Training verkopers en kassamedewerkers	- Toezicht leeftijdsgrens (met testkopers) - Handhavingsstappenplan	Leeftijdsgrens	
Horeca	- N.a.v. nalevingsonderzoek in gesprek over Alcoholwet en alcoholregels - Training barpersoneel - Nalevingscommunicatie	- Toezicht leeftijdsgrens (met testkopers) - Handhavingsstappenplan	- Leeftijdsgrens - Verbod wederverstrekking	
Evenementen	- Communicatie over Alcoholwet en alcoholregels - Training barpersoneel - Nalevingscommunicatie	- Toezicht leeftijdsgrens (met testkopers) door beveiliging - Handhavingsstappenplan - Toezicht wederverstrekking door beveiliging	- Leeftijdsgrens - Onderzoeken mogelijke aanvullende eisen t.a.v. ontheffing Alcoholwet bij evenementen - Verbod wederverstrekking - Huisregels voor gebruik en verstrekking alcohol - Preventiemogelijkheden evenementen-, subsidie- en vergunningenbeleid.	- Alcoholbeleid op evenementen – leidraad gemeenten - Samenwerking met GGDrU
Thuis/ouders	- Voorlichting aan ouders over alcohol- en uitgaansopvoeding: regels stellen en handhaven - Communicatie over risico's van alcohol, opvoedvaardigheden, Alcoholwet en alcoholregels	Ouderlijk toezicht op regels NIX18	- Ouderlijke regels over NIX18 - Verbod op wederverstrekking	Samenwerking met GGDrU

	Educatie	Toezicht en Handhaving	Regelgeving	Integrale aanpak
Sport en andere paracommerciële verstrekkers	• Training barvrijwilligers • Nalevingscommunicatie • Communicatie over Alcoholwet en alcoholregels	• Toezicht leeftijdsgrens (met testkopers) • Handhavingsstappenplan	• Leeftijdsgrens • Preventie van middelengebruik opnemen in subsidieovereenkomsten sportaccommodaties • Huisregels over beschikbaarheid en gebruik alcohol	• Alcoholbeleid in sportkantines • Opgroeien in een Kansrijke Omgeving (OKO) • JOGG-aanpak
Scholen	• Scholen informeren over belang van alcoholvrij schoolbeleid • Overleg scholen over alcoholvoorlichting aan ouders • Weerbaarheids-training	• Toezicht door school/ouders bij schoolfeesten (bv. indrinken)	• Alcoholvrije schoolomgeving en -activiteiten	• Aansluiting zoeken op Helder op School aanpak • JOGG-aanpak
Openbare ruimte/Algemeen	• Communicatieplan • Campagne • Ik Pas • Nix18	• Toezicht bezit alcohol onder de 18 jaar • Toezicht openbaar dronkenschap	• Verbod aanwezig hebben alcohol onder de 18 jaar • Verbod openbaar dronkenschap • Verbod weder-verstrekking	• Samenwerking met Halt en andere partners om de omvang van problematiek beter het hoofd te bieden • Doorgeleiding

Naast de maatregelen in bovenstaande matrix, is het ook van belang om te werken aan de beeldvorming rondom alcoholgebruik en het terugdringen van normalisering van middelengebruik (met name onder minderjarigen). Dit kan bijvoorbeeld door het organiseren van bewustwordingscampagnes; een integrale aanpak met alle belanghebbenden. Daarnaast kan worden aangesloten bij landelijke campagnes zoals Stoptober of IkPas.

Samenwerking in het invullen van de Maatregelenmatrix

In het kader van ons streven naar effectieve preventie en handhaving, hebben we besloten om de maatregelenmatrix verder in te vullen in nauwe samenwerking met onze stakeholders. Dit proces is essentieel om duidelijke afspraken te maken over wie welke taken en verantwoordelijkheden op zich neemt. Door de expertise en input van verschillende betrokken partijen te benutten, kunnen we een meer geïntegreerde en effectieve aanpak ontwikkelen.

3.5 Vervolgstappen/uitvoering

Om uitvoering te geven aan dit plan maken de verschillende betrokken afdelingen binnen de gemeente gezamenlijk (eventueel jaarlijks) een uitvoeringsplan. In de uitvoeringsplannen worden de voornemens geconcretiseerd en voorzien van een planning en een eigenaar. Jaarlijks vindt er een evaluatie en herijking van de uitvoeringsplannen plaats.

Bronnen

Babor, T., Caetano, R., Casswell, S., Edwards, G. & Giesbrecht, N. (2010). *Alcohol: no ordinary commodity: Research and public policy*. Oxford, United Kingdom: Oxford University Press.

Gemeente Montfoort (2017). *Evenementenbeleid 2018-2024*.

Gemeente Montfoort (2023a). *Nota Gezondheidsbeleid Gemeente Montfoort 2023-2026*.

Gemeente Montfoort (2023b). *Integraal Beleidsplan Sociaal Domein*.

Gemeente Montfoort (2023c). *Vitaliteitsakkoord III*.

Gemeente Montfoort (2023d). *Integraal veiligheidsplan 2023-2026*.

GGD & RIVM (2023). *Gezondheidsmonitor Jeugd 2023*; regio. Geraadpleegd op 10 juni 2024, van statline.rivm.nl/:

<https://statline.rivm.nl/#/RIVM/nl/dataset/50131NED/table?ts=1716872576764>

GGD & RIVM (2024). *Gezondheidsmonitor Jongvolwassenen 2024*.

Rijksoverheid (2018, november 23). *Nationaal Preventieakkoord*. Opgehaald van [rijksoverheid.nl: https://www.rijksoverheid.nl/documenten/convenanten/2018/11/23/nationaal-preventieakkoord](https://www.rijksoverheid.nl/documenten/convenanten/2018/11/23/nationaal-preventieakkoord)

Rijksoverheid (2023, januari 31). *GALA - Gezond en Actief Leven Akkoord*. Opgehaald van [rijksoverheid.nl: https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2023/01/31/gala-gezond-en-actief-leven-akkoord](https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2023/01/31/gala-gezond-en-actief-leven-akkoord)

Smit, K., Monshouwer, K., Van Leeuwen, L., & Voogt, C. (2020). *Zien drinken doet drinken?* Trimbos- instituut. <https://www.trimbos.nl/aanbod/webwinkel/af1600-zien-drinken-doet-drinken/>

Trimbos instituut. (z.d.). *Over opgroeien in een kansrijke omgeving*. Geraadpleegd op 23 juni 2024, van [trimbos.nl: https://www.trimbos.nl/aanbod/programmas/opgroeien-in-een-kansrijke-omgeving/over-opgroeien-in-een-kansrijke-omgeving/](https://www.trimbos.nl/aanbod/programmas/opgroeien-in-een-kansrijke-omgeving/over-opgroeien-in-een-kansrijke-omgeving/)

Vorst, H. van der, Engels, R.C.M.E., Meeus, W., & Dekovic, M. (2006). *Parental attachment, parental control, and early development of alcohol use: A Longitudinal Study*. *Psychology of Addictive Behaviors*, Vol. 20, No. 2, 107–116.

Wagenaar, A.C., Toomey, T.L. & Erickson, D.J. (2005). *Complying with the minimum drinking age: effects of enforcement and training interventions*. *Alcoholism: Clinical and Experimental Research*, 29, 2, 255-262.

Waterman. M. (2024). *Analyse preventie- en handhavingsplan gemeente Montfoort*.

Wilde, E. J. de, Vercoulen, E., Tuentjer, T., Monshouwer, K., den Hollander, W., Jobse, G., & Scholten, H. (2021). *Het IJslandse preventiemodel*. Utrecht: Trimbos instituut.